

ΘΕΜΑ: ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΒΑΦΕΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΝΑΝΣΥ ΣΑΚΚΑ

Το χρώμα αποτελεί αναμφίβολα καθοριστικής σημασίας μέσο, όσον αφορά στη διαδικασία με την οποία αντιλαμβανόμαστε το περιβάλλον –φυσικό ή τεχνητό-, το οποίο βιώνουμε. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με το αρχιτεκτονικό έργο, το οποίο στην προκειμένη περίπτωση αποτελεί το σημείο στο οποίο το ενδιαφέρον μας εστιάζεται, το χρώμα έρχεται να δώσει απάντηση σε μία πληθώρα προβλημάτων πρακτικής φύσεως σχετιζομένων με την προστασία και διατήρηση της ικανοποιητικής λειτουργίας των κελυφών και επιπλέον να καλύψει αυξημένες απαιτήσεις στον τομέα της αισθητικής, αλλά και σε αυτόν της ψυχολογίας του χώρου –της ψυχολογίας δηλαδή που υπαγορεύει ο χώρος στο χρήστη.

Πριν προχωρήσουμε στην παρουσίαση των διαφόρων τύπων αρχιτεκτονικών βαφών, θεωρούμε σκόπιμο τον εντοπισμό των παραμέτρων εκείνων, που οφείλεται να λαμβάνονται υπ' όψιν, προκειμένης της επιτυχούς εφαρμογής χρώματος σε οποιοδήποτε κέλυφος, καθώς επίσης και των αλληλεπιδράσεων που λαμβάνουν χώρα ως απόρροια της τελευταίας. Καταρχήν, η **ορθή επιλογή και εφαρμογή των χρωμάτων** προκειμένης της άρτιας ολοκλήρωσης του αρχιτεκτονικού έργου **αποτελεί διαδικασία**, η οποία θα μπορούσαμε να πούμε ότι **διέπεται από συγκεκριμένες αρχές**, παρόλο που η έννοια της χρωματικής επέμβασης αυθόρμητα παραπέμπει σε διαδικασίες, οι οποίες χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα αυξημένο αριθμό βαθμών ελευθερίας.

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ – ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

Ένα από τα πρωταρχικά ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με την εκάστοτε χρωματική μελέτη, είναι η **φιλοξενούμενη χρήση του κελύφους**, στο οποίο πρόκειται να πραγματοποιηθεί η επέμβαση. Αναλυτικότερα, τόσο ο χρωματισμός των όψεων οφείλει να είναι συμβατός με τη γενικότερη υφολογία του κτίσματος, δίνοντας με τον τρόπο αυτό το στίγμα του πλαισίου λειτουργίας του τελευταίου, όσο και ο χρωματισμός των εσωτερικών χώρων του κελύφους οφείλει να είναι τέτοιος, ώστε να ευνοεί τις εντός αυτών ασκούμενες

δραστηριότητες. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι τα ψυχρά χρώματα επιδρούν θετικά στην εκπόνηση διανοητικών εργασιών, ενώ αντίστοιχα τα θερμά ευνοούν τις εξωστρεφείς και κοινωνικού περιεχομένου δραστηριότητες.

Καθίσταται λοιπόν σαφές, ότι τα χρώματα από τη μία μεριά αποκτούν κατά περίπτωση **συμβολική διάσταση** –άλλωστε η έναρξη της ανθρωποκεντρικής ερμηνείας των χρωμάτων τοποθετείται στην περίοδο της Αναγέννησης, ενώ μέχρι τη δεδομένη στιγμή κατείχαν κατά κύριο λόγο συμβολικό χαρακτήρα- και από την άλλη μεριά **επιδρούν άμεσα και καθοριστικά στην ψυχολογία των χρηστών**. Δύνανται να λειτουργήσουν καταπραϋντικά –παραδείγματος χάριν το μπλε χρώμα- ή διεγερτικά – το κόκκινο-, δημιουργώντας συγκινησιακές εξάρσεις διαφοροποιημένες κατά περίπτωση τόσο ποιοτικά, όσο και ποσοτικά.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΧΩΡΟΥ

Πέρα όμως από τα όσα έχουμε μέχρι στιγμής αναφέρει, η βαθύτερη ανάγκη για τη χρήση χρώματος έχει την αφετηρία της στη διαρκή αναζήτηση της αισθητικής αρτιότητας, καθώς **το χρώμα αποτελεί παράγοντα οργάνωσης και διευθέτησης του δομημένου χώρου**. Μέσω κατάλληλων χειρισμών και επιλογών επιτυγχάνεται είτε ο τονισμός, είτε η αποδυνάμωση ορίων, η ισορροπία μεταξύ των κτιριακών όγκων, μεταξύ των επιμέρους στοιχείων και του συνόλου, μεταξύ των κενών και των πλήρων, αλλά και μεταξύ των δομημένων στοιχείων και του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο τα τελευταία εντάσσονται. Όσον αφορά στην ένταξη κελυφών στο ευρύτερο περιβάλλον τους –φυσικό ή τεχνητό-, χαρακτηριστικά αναφέρουμε το παράδειγμα των παραδοσιακών οικισμών, όπου η αποκλειστική χρήση τοπικών υλικών και κατά συνέπεια η διατήρηση των τοπικών χρωματισμών, έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνόλων χαρακτηριζόμενων από εξαιρετική αρμονία.

ΧΡΩΜΑ ΚΑΙ ΦΩΣ

Η απόδοση των χρωμάτων τόσο σε τεχνικό επίπεδο –όπως θα δούμε και στη συνέχεια-, όσο σε αυτό του επιθυμητού αισθητικού αποτελέσματος εξαρτάται από μία πληθώρα παραμέτρων. Καταρχήν, οι υπάρχουσες **συνθήκες φωτισμού** –φυσικού ή τεχνητού- παίζουν καθοριστικό ρόλο όσον

αφορά στην αρτιότητα του τελικού αποτελέσματος. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει σαφής διαφοροποίηση ανάμεσα στο πραγματικό χρώμα μίας επιφάνειας και σε αυτό που εμείς αντιλαμβανόμαστε σε συγκεκριμένες συνθήκες φωτισμού – παραδείγματος χάριν, διαφοροποίηση ως προς την ένταση του φωτός ή τη γωνία πρόσπτωσης των φωτεινών δεσμών. Κατά συνέπεια, προκειμένης της υλοποίησης της εκάστοτε αρχιτεκτονικής σύνθεσης, **καθίσταται αναγκαία η συμπόρευση της χρωματικής μελέτης με τη μελέτη φωτισμού**. Αντίστοιχα και για τους ίδιους λόγους, οφείλεται να λαμβάνονται υπ’ όψιν οι επικρατούσες συνθήκες φυσικού φωτισμού, όπως παραδείγματος χάριν η **χρονική διάρκεια της ηλιοφάνειας**, καθώς και η **ένταση της ηλιακής ακτινοβολίας**, παράγοντες οι οποίοι σχετίζονται αφενός μεν με τις κλιματολογικές συνθήκες μίας περιοχής και αφετέρου με τον προσανατολισμό του συγκεκριμένου χώρου, στον οποίο πρόκειται να πραγματοποιηθεί η χρωματική επέμβαση.

ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Ολοκληρώνοντας την ενότητα των παραμέτρων που καθορίζουν τις επιλογές μας, όσον αφορά στις χρωματικές επεμβάσεις, οφείλουμε να υπογραμμίσουμε επιπλέον ορισμένες ιδιότητες των χρωμάτων, οι οποίες καθορίζουν τελικά σε σημαντικό βαθμό την επιτυχία ή μη της επέμβασης. Καταρχήν, το **φαινόμενο βάρος κάθε χρώματος**, ή με άλλα λόγια η αίσθηση στιβαρότητας που το κάθε χρώμα δημιουργεί, είναι ικανό να συμβάλλει ουσιαστικά στη βέλτιστη απόδοση και υλοποίηση των αρχιτεκτονικών συνθετικών αρχών, παίζοντας επιπροσθέτως το ρόλο του διορθωτικού παράγοντα, όταν το τελευταίο κρίνεται αναγκαίο. Αναλυτικότερα, μέσω διαφορετικών χρωματικών επιλογών είναι δυνατό κατά βούληση να δημιουργήσουμε χώρους διαφορετικών φαινόμενων διαστάσεων. Τέλος, οφείλουμε να αναφερθούμε στις λεγόμενες **χρωματικές αλληλεπιδράσεις**, οι οποίες αποτελούν σύνολο ιδιοτήτων, το οποίο προσδιορίζει τις μεταξύ των γειτνιαζόντων χρωμάτων αναπτυσσόμενες σχέσεις. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε την τάση εξομοίωσης ενός χρώματος με το γειτονικό του, όταν αυτά τυγχάνει να είναι συμπληρωματικά, καθώς και την τάση τονικής μεταβολής ενός χρώματος λόγω της ανακλαστικότητας των γειτονικών επίσης χρωμάτων.

ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Πέρα όμως από όσα έχουμε μέχρι στιγμής αναφέρει, σχετικά με την αναγκαιότητα εκπόνησης χρωματικών μελετών και εφαρμογής χρωμάτων στο δομημένο περιβάλλον, ο βασικός ρόλος τον οποίο τα τελευταία καλούνται να παίξουν, είναι αυτός της προστασίας των κατασκευών από τις περιβαλλοντικές συνθήκες. Για το λόγο αυτό, προκειμένου να θεωρηθεί μία αρχιτεκτονική βαφή –ανεξάρτητα από το είδος της- ότι καλύπτει επαρκώς τις υφιστάμενες απαιτήσεις, οφείλει να πληροί μία σειρά ιδιοτήτων. Καταρχήν, οι **ικανοποιητικές μηχανικές ιδιότητες** των βαφών αποτελούν ζήτημα μέγιστης σημασίας. Πιο συγκεκριμένα, το **μέτρο ελαστικότητας** της βαφής οφείλει να είναι τέτοιο, ώστε η επιφάνεια του χρώματος να είναι σε θέση να παρακολουθήσει τις πιθανές μετακινήσεις του τμήματος της κατασκευής στο οποίο η τελευταία εφαρμόζεται, παραμένοντας αδιάρρηκτη. Επιπλέον, είναι αναγκαίο η βαφή να παρουσιάζεται **ανθεκτική έναντι της ηλιακής ακτινοβολίας και των ατμοσφαιρικών ρύπων**, ώστε να διατηρούνται αναλλοίωτες με την πάροδο του χρόνου οι χρωστικές ουσίες, οι οποίες και καθορίζουν τον τόνο του χρώματος. Επίσης, **κάθε βαφή οφείλει να μην είναι υδατοπερατή**, διατηρώντας μακριά από την κατασκευή την ανεπιθύμητη υγρασία, η οποία και αποτελεί παράγοντα γήρανσης της τελευταίας. Πέρα όμως από τις απαιτήσεις για ικανοποιητική συμπεριφορά των βαφών έναντι του χρόνου και των υφιστάμενων καταπονήσεων, υπάρχει απαίτηση για την αρτιότητα του τελικού αποτελέσματος, γεγονός το οποίο σχετίζεται άμεσα με την **καλυπτικότητα της βαφής, το χρόνο στερεοποίησής της και γενικότερα την ομοιομορφία της δημιουργούμενης χρωματικής επιφάνειας**. Αντίστοιχες απαιτήσεις παρουσιάζονται στον τομέα της ασφάλειας, όπου ο **μη τοξικός και ο κατά το δυνατό μη εύφλεκτος** χαρακτήρας του χρώματος, αποτελούν ιδιαίτερης σημασίας παραμέτρους. Τέλος, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε τον παράγοντα **ευκολία εφαρμογής** της βαφής, ο οποίος και συμβάλλει ουσιαστικά στην προώθηση και ανταγωνιστικότητα του προϊόντος στην αγορά χρωμάτων.

Έχοντας δώσει γενικά το στίγμα των αρχιτεκτονικών βαφών, τόσο από την άποψη της σημαντικότητας εφαρμογής τους στο δομημένο περιβάλλον, όσο και από την άποψη των παραμέτρων εκείνων που εξασφαλίζουν την άρτια υλοποίησή τους, θεωρούμε σκόπιμο να αναφερθούμε εν συντομία στα

διαφορετικά είδη τους και συγκεκριμένα στις **βαφές τοιχοποιίας**, στις **βαφές και βερνίκια ξύλου**, στις **αντιδιαβρωτικές και αντιπυρικές βαφές μετάλλου** και τέλος στη **βαφή πούδρας**, η οποία εφαρμόζεται και πάλι στις μεταλλικές κατασκευές.

ΒΑΦΕΣ ΤΟΙΧΟΠΟΙΙΑΣ

Η σύγχρονη αγορά έχει να παρουσιάσει μία σειρά προηγμένων τεχνολογικά προϊόντων βαφής, τα οποία έρχονται να καλύψουν επαρκώς τις ανάγκες χρωματισμού είτε εσωτερικών, είτε εξωτερικών τοιχοποιιών. Τόσο οι χρησιμοποιούμενες για τη δημιουργία του χρώματος βάσεις, όσο και οι διάφορες προσμίξεις αυτού, δημιουργούν εξειδικευμένα προϊόντα, τα οποία ανταποκρίνονται στις διαφοροποιημένες κατά περίπτωση περιστάσεις. Καταρχήν, οφείλουμε να αναφερθούμε στα αποκαλούμενα **τσιμεντοχρώματα**, τα οποία μπορεί να είναι είτε **υδατοδιαλυτά**, είτε **με οργανικούς διαλύτες**. Η επιφάνεια εφαρμογής είναι απαραίτητο να είναι απαλλαγμένη από κάθε λιπαρή ουσία, καθώς και από υγρασία σε ποσοστό μεγαλύτερο του 5%. Η όλη διαδικασία χρωματισμού περιλαμβάνει μία πρώτη στρώση με στόκο, η οποία εξασφαλίζει την καλή πρόσφυση του υλικού, μία δεύτερη με αστάρι και την τελική του χρώματος. Το συνηθέστερα χρησιμοποιούμενο τύπο βαφής τοιχοποιιών αποτελεί το **πλαστικό χρώμα**, το οποίο **έχει ως βάση** είτε **ακρυλικές**, είτε **βινυλικές ρητίνες** και είναι κατάλληλο για εφαρμογή, τόσο σε εσωτερικούς, όσο και σε εξωτερικούς χώρους. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η **προσθήκη μυκητοκτόνων ουσιών** στα προαναφερθέντα χρώματα, με στόχο τη δημιουργία **αντιμυκηλικών χρωστικών ουσιών**, κατάλληλων για εφαρμογή σε εσωτερικούς –κυρίως κουζίνα, λουτρό- και εξωτερικούς χώρους, οι οποίοι παρουσιάζουν ιδιαίτερα αυξημένο ποσοστό υγρασίας. Τέλος, αξίζει να αναφερθούμε στις **διακοσμητικές βαφές**, οι οποίες για την εφαρμογή τους απαιτούν, πέρα από το καθιερωμένο ρολό ή πινέλο, υλικά, όπως σφουγγάρι, ύφασμα, χαρτί, βούρτσα και μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αναγκαία η εφαρμογή τους από εξειδικευμένο συνεργείο. Το τελικό αποτέλεσμα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον, καθώς επιτυγχάνονται τονικές διαφοροποιήσεις και ποικιλία όσον αφορά στις πατίνες –ακόμη και απομίμηση μαρμάρου ή ξύλου.

ΒΑΦΕΣ – ΒΕΡΝΙΚΙΑ ΞΥΛΟΥ

Οι ξύλινες κατασκευές είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στις περιβαλλοντικές συνθήκες για αυτό και απαιτούν προστασία, καθώς και τακτική συντήρηση. Κλασσική μέθοδο προστασίας των ξύλινων στοιχείων αποτελεί ο **ελαιοχρωματισμός**, ο οποίος προϋποθέτει προεργασία τριψίματος και στοκαρίσματος. Το επίσης διαδεδομένο **λακάρισμα** της ξύλινης επιφάνειας αποτελεί μέθοδο προστασίας, με την **εφαρμογή ελαστικής ρητίνης και σκληρυντικού**. Η υφή της τελικής επιφάνειας, το αν δηλαδή θα είναι γυαλιστερή ή ματ, εξαρτάται από τη χρονική στιγμή την οποία πραγματοποιείται το τρίψιμο αυτής. Πιο συγκεκριμένα, όταν η επιφάνεια τρίβεται πριν από την τελική επίστρωση του εφαρμοζόμενου υλικού, η τελευταία αποκτά γυαλιστερή εμφάνιση. Αντίθετο αποτέλεσμα προκύπτει με ειδική επεξεργασία τριψίματος στο τελευταίο στάδιο των εργασιών. Την πλέον διαδεδομένη μέθοδο προστασίας και βαφής των ξύλινων στοιχείων αποτελεί η **χρήση βερνικιών** –είναι δυνατό να είναι **αδιαφανή** παίζοντας απλά προστατευτικό ρόλο, ή να περιέχουν **χρωστικές ουσίες**. Τα σύγχρονα βερνίκια κατηγοριοποιούνται σε προϊόντα **αλκυδικής βάσης με οργανικό διαλύτη** ή **ακρυλικής βάσης υδατοδιαλυτά**, όπως επίσης και σε **εμποτιστικά** ή **καλυπτικά**. Όσον αφορά στα εμποτιστικά, επιτυγχάνεται η διείσδυση του βερνικιού στους πόρους του ξύλου, μέχρις απόλυτης φραγής τους, με αποτέλεσμα της αδιαβροχοποίησης της τελικής επιφανείας τους. Αντίστοιχα, τα καλυπτικά διαμορφώνουν έναν αδιάβροχο φλοιό επάνω στην επιφάνεια του ξύλου, ο οποίος και πάλι προστατεύει το υλικό από τη βλαβερή για αυτό υγρασία. Συνήθως είναι προτεινόμενη η χρήση ενός εμποτιστικού βερνικιού –διαφανούς ή χρωματιστού- σε πρώτη φάση, το οποίο και αναδεικνύει τα νερά του ξύλου και στα πλαίσια της τακτικής συντήρησης η χρήση ενός διαφανούς καλυπτικού. Τέλος, οφείλουμε να σημειώσουμε ότι είναι δυνατή η **χρήση αντιμυκητιακών ουσιών**, οι οποίες δεν επιτρέπουν την ανάπτυξη των βλαβερών για το ξύλο μικροοργανισμών, όπως επίσης και **ουσιών που επιβραδύνουν την καύση** σε περίπτωση πυρκαγιάς, γεγονός το οποίο αποδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντικό όταν πρόκειται για ξύλινα φέροντα στοιχεία.

ΑΝΤΙΔΙΑΒΡΩΤΙΚΕΣ – ΑΝΤΙΠΥΡΙΚΕΣ ΒΑΦΕΣ ΜΕΤΑΛΛΩΝ

Τα μεταλλικά στοιχεία επίσης χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας, καθώς όντας εκτεθειμένα στο φυσικό περιβάλλον, αναπόφευκτα σε σύντομο χρονικό διάστημα θα παρουσιάσουν σημάδια διάβρωσης. Ο **ελαιοχρωματισμός** και πάλι αποτελεί κλασική μέθοδο προστασίας, αλλά η σύγχρονη αγορά έχει να παρουσιάσει μία ποικιλία αντιδιαβρωτικών βαφών, ικανών να καλύψουν τις ιδιαίτερες απαιτήσεις κάθε περίπτωσης –ανάλογα με τις περιβαλλοντικές συνθήκες, το είδος του μετάλλου, τη φιλοξενούμενη χρήση. Καθοριστικό παράγοντα για την ποιότητα της βαφής αποτελεί το είδος της περιεχόμενης σε αυτή **ρητίνης –βάση-**, καθώς και της αναλογίας της τελευταίας σε σχέση με τις **περιεχόμενες αντιδιαβρωτικές ουσίες**. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τα είδη των ρητινών που απαντώνται ως βάση στις διάφορες αντιδιαβρωτικές βαφές: **αλκυδική, πολυβινυλοφαινολική, εποξεική, σιλικόνης, υδατοδιαλυτή, πολυουρεθάνης και χλωροκαουτσούκ**. Οι ιδιότητες του τελικού παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις, ανάλογα με τη χρησιμοποιούμενη ρητίνη, για αυτό και η επιλογή οφείλει να γίνεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις που θέτει η κάθε περίπτωση.

Όσον αφορά τώρα στις **αντιπυρικές βαφές**, η βάση τους είναι και πάλι **ρητινούχα**, σε συνδυασμό όμως αυτή τη φορά με **ανθρακικές ενώσεις**. Η τελική δημιουργούμενη επιφάνεια παρουσιάζει **ιδιότητες ανάλογες με αυτές των κεραμικών υλικών** και είναι ικανή να παρέχει προστασία από τη φωτιά για διάστημα έως και δύο ωρών, ανάλογα με το πάχος της.

ΗΛΕΚΤΡΟΣΤΑΤΙΚΗ ΒΑΦΗ

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση των διαφόρων τύπων αρχιτεκτονικών βαφών, οφείλουμε να αναφερθούμε στη μέθοδο ηλεκτροστατικής βαφής μεταλλικών στοιχείων με **χρώματα πούδρας**. Η συγκεκριμένη μέθοδος χρησιμοποιείται κατά κόρον για τη βαφή profile αλουμινίου, έχοντας παροπλίσει πρακτικά την κλασική ανοδείωση. Η όλη διαδικασία βαφής προβλέπει την **απολίπωση** των μεταλλικών στοιχείων, σε ορισμένες περιπτώσεις και όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο την τοποθέτησή τους σε κατάλληλο διάλυμα, ώστε να βελτιώνεται η πρόσφυση των κόκκων βαφής στο υλικό, το **αστάρωμα** των στοιχείων, τον **ψεκασμό** τους με την ηλεκτροστατικά φορτισμένη πούδρα και τέλος τη **στερεοποίηση** του

χρώματος με θέρμανση στο φούρνο. Το τελικό αποτέλεσμα είναι πραγματικά εξαιρετικό, τόσο από άποψη αισθητικής, όσο και τεχνικά. Το συγκεκριμένο είδος βαφής διατίθεται σε μία ευρύτατη γκάμα χρωμάτων. Πέρα από την **κλασσική τυποποίηση των RAL χρωμάτων**, υπάρχουν στην αγορά εξειδικευμένα χρώματα, τα οποία πέρα από τις όποιες τονικές διαφοροποιήσεις, δύνανται να παρουσιάζουν την **υφή αμμοβολισμένης, σφυρήλατης επιφάνειας**, ή ακόμη και να δημιουργούν την **αίσθηση υφάσματος**.

Τέλος, στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθούμε σε μία άλλη τάση βαφής των profile αλουμινίου, παρόλο που δεν εμπίπτει στην ηλεκτροστατική μέθοδο. Με διάφορες μεθόδους –παραδείγματος χάριν **decoral-** και τώρα τελευταία και με πούδρα επιτυγχάνεται η **απομίμηση ξύλου, μαρμάρου**, ή οποιοδήποτε σχεδίου κατόπιν παραγγελίας.